

گزارشی سفر و یاست مؤسسه شیعه‌شناسی به لبنان

گزارش: مجتبی فاضل*

اشاره

جناب حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمود تقی‌زاده داوری، رئیس مؤسسه شیعه‌شناسی، در شهریور ماه امسال در سفری ده روزه به کشور لبنان، به مسائل گوناگون شیعیان این کشور پرداخته‌اند. صفحات پیش‌رو، گزارشی کوتاه از این سفر است.

لبنان

کشور لبنان با مساحت ۱۰۴۵۲ کیلومتر مربع، در غرب آسیا قرار دارد و از شمال و شرق به سوریه، از جنوب به فلسطین اشغالی، و از غرب به دریای مدیترانه منتهی می‌شود. این کشور در سال ۱۹۲۶ اعلام جمهوری نمود، سال ۱۹۴۳ از مستعمره فرانسه خارج شد و سال ۱۹۴۵ به جامعه دُول عربی پیوست. حکومت لبنان جمهوری است و بر اساس قانون اساسی، رئیس جمهور از مسیحیان، نخست‌وزیر از سنیان و رئیس مجلس از شیعیان انتخاب می‌شود.

بر مبنای سرشماری سال ۱۹۹۵، جمعیت لبنان ۳/۶۹۵/۹۲۱ نفر برآورد شده که از این میان، ۷۰٪ (۲/۵۸۷/۱۴۴) مسلمان، و ۳۰٪ (۱/۱۰۸/۷۷۴) مسیحی هستند.

مسلمانان به پنج فرقه شیعه، سنی، دروزی، نصیریّه و اسماعیلی تقسیم می‌شوند که شیعه با ۱/۷۵۰/۰۰۰ نفر بزرگ‌ترین مذهب و اهل سنت با ۸۰۰/۰۰۰ نفر دومین مذهب به شمار می‌آید. مسیحیان نیز به یازده فرقه، چهار فرقه ارتدوکس، شش فرقه کاتولیک و یک فرقه پروتستان تقسیم شده‌اند.

جمعیت شهری ۸۸٪ و جمعیت روستایی ۱۲٪، و نرخ رشد ۱/۲۸٪ است. زبان رایج عربی و زبان دوم فرانسوی می‌باشد؛ البته گاه به زبان‌های انگلیسی و ارمنی نیز تکلم می‌شود. خط رایج، عربی است.

لبنان شش استان دارد: بقاع، جنوب، نبطیه، جبل، شمال و بیروت. پایتخت این کشور نیز، شهر یک و نیم میلیون نفری بیروت است. این شهر از سه بخش تشکیل شده است: ۱. بیروت شرقی، قسمت مسیحی‌نشین با تراکم جمعیتی کمتری به نسبت دو قسمت دیگر است.

۲. بیروت غربی، قسمت سنی‌نشین شهر است که ادارات دولتی، گمرک، بنادر، سفارتخانه‌ها و دانشگاه‌های معتبر در آن قرار دارد.

۳. منطقه ضاحیه، در قسمت جنوبی شهر قرار گرفته و متعلق به شیعیان است که تراکم جمعیتی بالایی دارد. در این قسمت، بر اثر جنگ‌های داخلی، بسیاری از ساختمان‌ها خراب شده و آثار گلوله بر آن‌ها مشهود است.

واحد پول لبنان لیره لبنانی است و بر اساس آمار، درآمد سرانه ۵۰۰۰ دلار می‌باشد. لبنان، دارای معادن سنگ آهک، نمک، سنگ گچ و سنگ آهن است. ۲۳٪ مساحت کشور مزروعی است و محصولات عمده آن زیتون، مرکبات و موز است و در صنایع شیشه‌سازی، نساجی، حبوبات، صابون، وسایل چرمی و سیگار هم فعال می‌باشد. صادرات این کشور، جواهرات، پوشاک، تجهیزات دارویی، محصولات فلزی و کشاورزی بوده و ۱/۴٪ درآمد لبنان از صنعت جهانگردی است.

از دانشگاه‌های معتبر لبنان می‌توان از دانشگاه لبنان، دانشگاه یوسف قدیس، دانشگاه روح القدس، دانشگاه عربی بیروت، دانشگاه امریکایی بیروت، الجامعیة الاسلامیة فی لبنان که تنها دانشکده شیعی لبنان است، نام برد.

در لبنان، شبکه‌های رادیو و تلویزیونی اليسار، لبنان العربی، المستقبل، الشرق الاوسط، السنابل، حرمون، الاسلام، المنار، الباصر، البصائر، NTV، LBC و BTC فعال هستند.

نشریات مهم این کشور نیز النهار، السفير، الانوار، البیرق، الاحرار، الشرق، الکفاح العربی، الفرسان، الثوری و العالم هستند.

چهارشنبه ۱۱ شهریور ماه ۱۳۸۳

با پرواز ساعت ۱۶ به طرف لبنان حرکت کردیم و ساعت ۱۹/۳۰ به وقت رسمی لبنان، تشریفات فرودگاهی به پایان رسید؛ فرودگاهی بسیار زیبا و مدرن با مأمورانی خوش برخورد. ناگفته نماند که لبنان، یک ساعت و نیم با ایران اختلاف افق دارد. محل اسکان گروه، مهمانسرای مرکز مطالعات خاورمیانه است.

پنجشنبه ۱۲ شهریور ماه ۱۳۸۳

ساعت ۱۰ با دکتر ویکتور الیک که دکترای زبان فارسی را از تهران گرفته، در دفتر مطالعات استراتژیک ملاقات کردیم. او توضیح داد که بین ادیان مختلف مسیحی و مسلمان، دارالتقریبی تأسیس کرده‌اند که محور مشترک آن، مقاومت ملی است و تا به حال ۲۱ کتاب در این زمینه چاپ کرده‌اند. مسیحی پاک‌طینتی به نظر می‌رسید و می‌توان از او در احیای فرهنگ ایرانی در آنجا بهره برد.

ساعت ۱۱ با حجت الاسلام والمسلمین شیخ عبدالامیر قبلان ملاقات کردیم و از ساز و کار مجلس اعلی، اطلاعات مفیدی به دست آوردیم و معلوم شد به مسائل شیعیان مثل تبلیغات و ... اهتمام می‌ورزند. این مجلس، پیش‌تر به دست امام موسی صدر و شیخ مهدی شمس‌الدین اداره می‌شده است.

نماز ظهر و عصر را در مسجد القائم (عج)، یکی از مساجد تحت اشراف حزب الله اقامه کردیم؛ مسجدی کاملاً زیبا، تمیز و مملو از جمعیت که بیشتر، نوجوانان و جوانان

حزب الله بودند. در لبنان برای رفتن به دستشویی مسجد و تجدید وضو، رسم خاصی دارند. برای ورود به محوطه دستشویی‌ها، حوضی تعبیه کرده‌اند که باید پاچه شلوار را تا زانو بالا زد و داخل آب شد و به دستشویی‌ها رسید و در برگشت هم به همین روش عمل کرد. وقتی پرسیدیم علت چیست، گفتند: چون عده‌ای از مردم به طهارت و نجاست اهتمام نداشتند و گروهی هم وسواس بودند، علما این کار را سنت کردند.

ساعت ۱۳/۳۰ با رئیس کمیته امداد امام خمینی علیه السلام در لبنان، آقای حاج علی الزریق دیداری صورت گرفت. او توضیح داد از مجموع ۵۲۰۰۰ خانواده محروم لبنانی، ۵۰۰۰ خانواده تحت پوشش کمیته هستند؛ البته از ایران هم کمکی به آن‌ها نمی‌شود. ۴۵۰۰۰ صندوق صدقه در لبنان گذاشته‌اند و سال گذشته ۱/۰۰۰/۰۰۰ دلار صدقه، و در عید فطر نزدیک به ۸۰/۰۰۰ دلار فطریه جمع‌آوری کرده‌اند. در کل لبنان، کمیته امداد ۱۰ شعبه اجتماعی، ۴ مرکز معلولان، یک اردوگاه و ۴ مدرسه تحت اشراف دارد.

جمعه ۱۳ شهریور ماه ۱۳۸۳

ساعت ۱۰ صبح در محل رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، حدود نیم ساعت با آقای هاشمی رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ملاقات کردیم. به ایشان گفته شد هدفمان چیست و قصد دیدار با چه کسانی را داریم، و آقای هاشمی نیز افرادی را برای گفتگو معرفی کرد. در کل ملاقات مفیدی بود.

ساعت ۱۱ به دفتر مقام معظم رهبری رفتیم که عهده‌دار مسائل شرعی و اجتماعی مقلدان ایشان است و با مسئول آن، حجت‌الاسلام والمسلمین آقای مقداد ملاقات نمودیم. او اعلام کرد که وظیفه ما، امور حسیه، قضای شرعی، تحکیم بین خانواده‌ها و ثبت ازدواج و طلاق شرعی است. همچنین از حمایت مقام معظم رهبری از حزب الله خبر داد و پیروزی حزب الله در انتخابات شهرداری‌ها را از نتایج آن دانست. در کل لبنان، حزب الله از ۶۰ شهرداری، ۴۰٪ شهرداری را به خود اختصاص داده و باقی بین سنیان، جنبش امل و مسیحیان تقسیم شده است. آقای مقداد گفت که مجمع علماء المسلمین

متشکل از ۵۰ عالم سنی و شیعه، هر سه‌شنبه جلسه دارند و آخرین اطلاعات و راهکارهای فرهنگی را مطرح می‌سازند.

از حوزه‌های علمیه رسول اکرم ﷺ و سیده زهرا ؓ دیدن کردیم. حوزه رسول اکرم ﷺ ۱۰۰ طلبة در مقاطع عمومی (مقدمات و سطح یک) و تخصصی (فقه و اصول، تفسیر و علوم قرآن) دارد. حوزه سیده زهرا ؓ نیز ۸۰ طلبة دارد و فقط درس‌های تخصصی (تفسیر و علوم قرآن) در آن برقرار است.

به انتشارات دارالهادی، از معتبرترین انتشارات شیعی لبنان رفتیم. این انتشارات، کتاب‌هایی از شهید مطهری، جلال آل احمد و بعضی نویسندگان معاصر به عربی ترجمه و چاپ کرده است. نماز جمعه، در مسجد الحسنین ؑ به امامت حضرت آیت‌الله علامه سید محمدحسین فضل‌الله اقامه گردید؛ نمازی بسیار باشکوه و روح‌بخش و افتخار آفرین. عصر هم به حوزه علمیه علامه فضل‌الله رفتیم که به علت تعطیلات تابستانی، جز طلاب خارجی، کسی در آن نبود. نماز مغرب و عشا در مسجد بزرگ، زیبا و بسیار تمیز الامام الصادق ؑ خوانده شد که یادگار مرحوم شیخ مهدی شمس‌الدین است. در محوطه حیاط مسجد، مقبره بسیار خوش‌ساخت مرحوم شیخ مهدی شمس‌الدین و همسرش بانو امین قرار دارد. به نظر می‌رسد این مساجد شیک و زیبای لبنان، مرهون هم‌زیستی با مسیحیان، با آن کلیساهای دیدنی باشد.

شنبه ۱۴ شهریور ماه ۱۳۸۳

ساعت ۹ صبح در دفتر حركة الجمعية الاسلامیه، با شیخ فیصل المولوی دیدار کردیم. توضیحاتی درباره شیعه‌شناسی به ایشان داده شد و بحث‌های مفیدی راجع به اصول عقاید شیعه، پژوهش و تحقیق در لبنان، وحدت اسلامی بین مذاهب و نیز مقاومت اسلامی مطرح گردید.

ساعت ۱۲ به دفتر بنیاد شهید رفتیم. مسئول فرهنگی آنجا توضیح داد که این نهاد، در سال ۱۹۸۲ و پس از تجاوز اسرائیل، به فرمان حضرت امام خمینی ؑ تأسیس شد.

۱۶۰۰ شهید و ۴۰۰۰ خانواده را تحت پوشش دارد و اهداف آن، مانند بنیاد شهید ایران است با این تفاوت که مردم در خدمت‌رسانی به خانواده شهدا مشارکت می‌کنند و از طریق بانک، به حساب بنیاد پول واریز می‌نمایند.

یکشنبه ۱۵ شهریور ماه ۱۳۸۳

ساعت ۱۰ صبح به منزل شهید دکتر مصطفی چمران در شهر صور رفتیم. ابتدا دکتر تقی‌زاده، اندکی از والایی مقام آن شهید در ایران صحبت کردند و بعد همسر آن مرحوم، توضیح دادند که شهر صور، شهر مرحوم علامه سید عبدالحسین شرف‌الدین، و از شهرهای مذهبی لبنان به شمار می‌آید. البته متأسفانه به تازگی به بهانه جذب جهانگردان، مظاهری از غرب‌گرایی و فساد در آن دیده می‌شود. در مقابل، ما نیز با برنامه‌ای طرح‌ریزی شده، حسینیه‌ای در منزل تعبیه کرده‌ایم و در مناسبت‌های اسلامی، مراسم‌های باشکوهی برگزار می‌کنیم و مردم تشنه معارف در آن شرکت می‌کنند.

در ساعت ۱۱ با آقای حجت‌الاسلام والمسلمین سید محمد غروی ملاقات کردیم. روحانی‌ای موجه، حدود ۵۵-۶۰ ساله و اصالتاً عراقی است. او از شاگردان شهید صدر می‌باشد و در شهر صور به رتق و فتق امور می‌پردازد و در حوزه علمیه این شهر که زیر نظر علامه فضل‌الله است، تدریس می‌کند.

دوشنبه ۱۶ شهریور ماه ۱۳۸۳

ساعت ۱۰/۳۰ در الجامعة الاسلامیة فی البنان در شهر بیروت که به مجلس شیعی اعلیٰ وابسته است، با دکتر حسن چلبی رئیس دانشگاه، و نیز استادان آنجا دیدار کردیم. متأسفانه رشته‌های علوم اسلامی مانند عرفان، تفسیر و ...، در رشته‌های ادغام شده و به صورت کم‌رنگ عرضه می‌شود و مظاهر اسلامی هم رعایت نمی‌گردد.

ناهار دعوت مرکز دراسات و ابحاث المشرقیه بودیم که زیر نظر کلیسای کاتولیک است. این مرکز را پدر عطاءالله به کمک پدر ضوء اداره می‌کند و به کارهای مطالعاتی،

مجله و نیز انتشارات مشغول هستند. آن‌ها قبلاً از چند شهر ایران دیدار کرده و خاطرات بسیار خوشی را بازگو می‌کردند. در هنگام صرف نهار مسائل اخلاقی، خانواده، و برخی مسائل جهانی مشترک مورد گفتگو قرار گرفت.

ساعت ۱۸ با دکتر طلال عترسی رئیس دانشکده علوم اجتماعی بیروت و از اساتید شیعه متدین لبنان، ملاقات کردیم. ابتدا دکتر تقی‌زاده ضمن اظهار خوشنودی از ملاقات با او، مقدمات طرح تدوین کتاب شیعیان لبنان را تشریح نمودند و خواستار طرحی جامع، متناسب با الگوهای فرهنگی لبنان برای تدوین این کتاب شدند. ایشان هم ضمن راهنمایی درباره فعالیت‌ها و کتاب‌هایی که در این زمینه منتشر شده، اظهار علاقه کردند که مطالعات میدانی جامعی را در این باره انجام دهند. در زمینه ترجمه مجله تخصصی شیعه‌شناسی به زبان عربی هم با دکتر عترسی مشاوره شد که برای ایشان خیلی جالب بود و اصرار داشتند که حتماً این کار انجام شود.

سه‌شنبه ۱۷ شهریور ماه ۱۳۸۳

صبح همراه با آقای دکتر الکک، به ملاقات پاتریارک اعظم، پدر نصرالله رفتیم که بالاترین مقام کلیسای کاتولیک مارونی در لبنان، سوریه و انطاکیه است. به ادعای دکتر الکک، جناب پاتریارک، یکی از هفت نفری است که بعد از ژان پل دوم، کاندیدای مقام پاپی است. پاتریارک سر ساعت ۱۰ آمد. پیرمردی با موی سپید و پیراهن و لباس سرتاسری سفید با صلیبی در گردن. ابتدا دکتر تقی‌زاده از اهداف مؤسسه شیعه‌شناسی گفتند و این‌که این مؤسسه به دنبال فرقه‌گرایی و خصومت با سایر مذاهب و ادیان نیست بلکه آشتی و همزیستی مسالمت‌آمیز ادیان را تعقیب می‌کند. بعد ادامه دادند که بعضی از مسائل مشترک شیعه و کاتولیک اینهاست: بسط اخلاق و معنویت در جامعه، حقوق کودک، حقوق زن، مبارزه با فمینیسم و ... پاتریارک هم گفت که اگر تعالیم شیعه این باشد، تفاوتی با کاتولیک ندارد. بعد دعا کرد که باید برای خدا کار را انجام داد تا او از آن حمایت کند و به این آیه قرآن کریم استمداد جست که: «ان تنصروا الله ینصرکم و یثبت

اقدامکم». جالب اینکه روزنامه‌های معروف لبنان مثل السفير، النهار و ...، و نیز تلویزیون لبنان، همان‌روز این ملاقات را پوشش خبری و تلویزیونی دادند.

عصر با هماهنگی دکتر الکک، با رؤسای دانشگاه سن ژوزف (یوسف قدیس) ملاقات شد و دکتر تقی‌زاده، به نقاط مشترک بین‌الادیانی و جهانی پرداختند و درباره تبادل کرسی شیعه‌شناسی و کاتولیک، و نیز تدوین کتاب و رساله‌های علمی مشترک بحث کردند. بعد آن‌ها گفتند که تاکنون، دو رساله «تصوف شیعه و تصوف مسیح» و «مقایسه بین ملاصدرا و شلینگ» در این دانشگاه دفاع شده و نیز کتابی درباره آل بویه که شیعه بوده‌اند، در دانشکده علوم‌الدین چاپ شده است. به نظر می‌رسد رابطه خوبی بین شیعیان و مسیحیان برقرار است؛ چون هر دو گروه در معرض بمباران تبلیغاتی غریبان، و نیز پیکان تهاجم صهیونیست‌ها قرار دارند.

ساعت ۱۸ با علامه سیدجعفر مرتضی دیدار کردیم. دو مجلد از مجله تخصصی شیعه‌شناسی به ایشان اهدا گردید و توضیحاتی راجع به مؤسسه شیعه‌شناسی داده شد. طرح شیعیان لبنان هم در محضر ایشان ارائه گردید که پیشنهاد کردند موضوعات ریزتر شود. سپس از پدیده مهاجرت شیعیان صحبت کردند که افرادی برای کار به برزیل، آرژانتین و ... رفته‌اند و بعد تغییر مذهب داده‌اند. برای مثال، کسانی هستند که نام جورج دارند، حال آنکه نام پدر و مادرشان علی و زینب است.

چهارشنبه ۱۸ شهریور ماه ۱۳۸۳

تمام این روز را در شهر بعلبک و دشت بقاع گذراندیم. ابتدا از اردوگاه تفریحی کمیته امداد امام خمینی علیه السلام که ظرفیت پذیرش ۲۵۰۰ نفر داشت، دیدن کردیم. در آنجا علاوه بر امکانات تفریحی - ورزشی، دوره آموزش عقاید و اخلاق نیز برگزار می‌شود. در ورودی شهر، مجسمه‌ای از مرحوم حافظ اسد قرار دارد و سربازان ارتش سوریه در این منطقه مستقر هستند. در داخل شهر بعلبک، مزاری هست که به خولة بنت‌الحسین مُنتَسَب، و محل زیارت اهالی و جهانگردان است. از معبد کهن ژوپیترو و معبد هیپولیس که ظاهراً

مربوط به دوره قبل از میلاد است، دیدن کردیم. بعد سری به دفتر کمیته امداد امام خمینی علیه السلام، شاخه بعلبک زدیم و عصر هم به خانه چند محروم تحت پوشش کمیته رفتیم و مختصر کمکی کردیم. غروب هم بر سر مزار مرحوم شیخ موسی شراره - که تکیه گاه شیعیان آن منطقه بود - رفتیم و برای او طلب غفران و علو درجات نمودیم.

پنجشنبه ۱۹ شهریور ماه ۱۳۸۳

ساعت ۹/۳۰ صبح در دفتر کار علامه سید محمد حسین فضل‌الله حاضر شدیم. ابتدا دکتر تقی‌زاده از فعالیت‌های مؤسسه شیعه‌شناسی در عرصه‌های مختلف برای ایشان توضیحاتی ارائه نمودند. بعد آیت‌الله فضل‌الله گفتند که کار شما بسیار مهم و اساسی است و با جدیت شما، دیدگاه شرق‌شناسان راجع به شیعه عوض می‌شود. ایشان سپس روی دو نکته تأکید کردند: یکی رواج خرافه در بین شیعه که باید زوده شود، و دوم حضور زنان در مجامع علمی که به برکت انقلاب اسلامی مطرح شده است. در خاتمه هم ایشان تأکید کردند که دولت ایران، تنها دولت شیعی دنیاست و باید مورد حمایت همه قرار گیرد.

ساعت ۱۱ صبح در مرکز الاستشاری للدراسات و التوثيق، یکی از نهادهای وابسته به حزب‌الله که کار فرهنگی انجام می‌دهد، با آقای دکتر علی فیاض دیدار کردیم. او دکترای جامعه‌شناسی سیاسی دارد و از اهتمام شیعه‌شناسی به جهان شیعه معاصر، بسیار خوش‌وقت گردید. در مورد ترجمه مجله تخصصی شیعه‌شناسی هم گفت که حتماً از مترجمانی استفاده کنید که قابل، و با اصطلاحات تخصصی و فنی آشنا باشند. برای این کار حیدر نجف (مترجم کتاب‌های در خدمت و خیانت روشنفکران و غریزدگی جلال آل احمد به عربی) و حبیب فیاض برادر خود را به ما معرفی کرد. سپس از فضای این مؤسسه و نیز بانک اطلاعات غنی آنجا بازدید نمودیم. او آمادگی مرکز تحت اشراف خود را در تأمین اطلاعات مورد نیاز برای تدوین کتاب شیعیان لبنان اعلام کرد.

ناهار را میهمان الجامعة الاسلامیه فی لبنان بودیم. ضیافت، رسمی و بسیار مجلل بود

و آقای قبلان هم در آن شرکت کردند و درباره کلیت دانشگاه و دانشکده‌های آن توضیحاتی دادند؛ دانشکده‌های دراسات اسلامی، هندسه، تکنولوژی، جهانگردی، زبان و ترجمه، مدیریت، حقوق و علوم سیاسی. آن‌ها درخواست داشتند که دولت ایران، هزینه تحصیل تعدادی از فرزندان یتیم وابسته به جنبش امل را در مقطع کارشناسی تأمین نماید و کرسی زبان فارسی را در دانشگاه راه‌اندازی کرده، مخارج آن را بپردازد.

ساعت ۲۱، در شهر صیدا با شیخ ماهر محمود دیدار کردیم. بسیار فعال و پرنرژی بود و به رتق و فتق امور مذهبی مردم شهر همّت داشت. به انقلاب اسلامی ایران خوش‌بین بود و از مرحوم امام علیه السلام به نیکی یاد می‌کرد و می‌گفت: امام خمینی علیه السلام، آیت‌الله خامنه‌ای و سیدحسن نصرالله، موجب بلندمرتبگی و بزرگی شیعه در جهان امروز شدند.

جمعه ۲۰ شهریور ماه ۱۳۸۳

ناهار، میهمان مرکز مطالعات استراتژیک خاورمیانه بودیم که ریاست آن به عهده دکتر نورالدین است. مجله‌ای به نام شوون الاوسط و فصلنامه‌ای به نام ایران و عرب دارند. بحث‌های مشترکی مطرح شد و به نظر می‌رسد زمینه مساعدی برای همکاری با این مرکز وجود دارد.

ساعت ۱۶، خبرگزاری جمهوری اسلامی در بیروت، با وقت قبلی مصاحبه‌ای با دکتر تقی‌زاده به عمل آورد. در این مصاحبه، اهداف مسافرت به لبنان و نیز فعالیت‌های شیعه‌شناسی به‌طور تفصیلی تشریح شد.

در ساعت ۲۰/۲۰، با سید حسن نصرالله ملاقات کردیم. بسیار خون‌گرم و و صمیمی بود و با فارسی روان صحبت می‌کرد. هنگامی که با فعالیت‌های مؤسسه شیعه‌شناسی آشنا شد، بسیار خوش‌حال شد و به وجد آمد، و اظهار داشت که مرکز فرهنگی حزب‌الله و بانک اطلاعات آن در اختیار شماست و از آن می‌توانید استفاده کنید. سید از محبوبیت خاصی میان همگان، حتی مسیحیان برخوردار است و بوی دین و دیانت‌کشور

لبنان نیز، به برکت فعالیت‌های حزب الله می‌باشد. ارتباط امین لحدود، رئیس‌جمهور کنونی لبنان هم با ایشان بسیار خوب است و از این رو تسهیلاتی به حزب‌الله داده‌اند؛ از جمله نشان مظهر مقاومت. شخصیت خوش‌نام و آوازه سیدحسن نصرالله، باعث شده که روابط حزب‌الله و سوریه در دوره بشاراسد، حتی از زمان مرحوم حافظ اسد هم بهتر شود. شایسته و بایسته است حزب الله را که در واقع مرزبان دیانت و تشیع در آن سرزمین است، مورد حمایت مستدام قرار داد. به امید حاکمیت و عزت مستمر شیعیان لبنان.

شروېشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی